

Reformátor španělské pravice

03.března 2005

Předchozí zastavení seriálu o velkých osobnostech pravicové politiky zamířilo do vzdálenější minulosti. Tentokrát si představíme politika, který byl v politice aktivní ještě před pár měsíci.

Je jím dlouholetý španělský premiér a předseda Lidové strany José María Aznar López.

Do čela opozice

Aznar se narodil v roce 1953 v Madridu, ale část jeho předků měla baskický původ. Jeho pradědeček patřil za Frankova režimu k významným příznivcům režimu a působil v médiích a diplomacii. José María Aznar vystudoval práva a pracoval jako daňový inspektor. V roce 1979 vstoupil do pravicové, postfrankistické Lidové aliance a rychle se vypracoval na poslance za oblast La Rioja, kterým byl zvolen v roce 1982, a člena vedení strany v regionu Kastilie-Leon. Jeho rychlý vzestup nezůstal utajen předsedovi Lidové aliance Manuelu Fragovi a Aznar jím byl vybrán jako jeho nástupce. Do čela strany se postavil, když mu bylo teprve 37 let.

Aznar se zaměřil na modernizaci Lidové aliance, která měla stále nádech strany s kořeny v bývalém režimu. Z toho důvodu nový předseda uskupení reorganizoval, čímž vznikla Lidová strana (Partido Popular).

Lidovci se díky tomuto kroku rychle stali hlavní protiváhou tehdy španělskou politiku ovládajícím socialistům.

V roce 1995 zachránil předsedovi lidovců život jen jeho opancéřovaný vůz. Aznar se stal terčem atentátu baskických teroristů. Byl sice „jen“ vůdcem opozice, ale jeho Lidová strana se stavěla k teroristům a separatistům vždy velmi tvrdě.

O rok později se Aznar utkal s předsedou socialistů a dlouholetým premiérem Felipe Gonzálem o to, kdo bude další čtyři roky řídit zemi z paláce La Moncloa, kde sídlí španělská vláda.

Aznarova kampaň byla mířena zejména na korupční skandály socialistické vlády a přinesla volební vítězství.

Do čela Španělska

Aznarova Lidová strana ovšem nezískala absolutní většinu ve španělském parlamentu a Aznar stanul v čele menšinové vlády. Tu toleroval trojlístek regionálních stran z Katalánska, Baskicka a Kanárských ostrovů. Spolupráce s nimi nebyla bez potíží a Aznar se proto zaměřil zejména na ekonomickou oblast.

Aznar převzal zemi v roce 1996 s astronomickou výškou nezaměstnanosti v hodnotě 23 % a s vysokým schodkem veřejných financí. Za osm let lidovecké vlády se podařilo vládě vytvořit přes 4 miliony pracovních míst a srazit nezaměstnanost na více než polovinu – na 11 %. Liberalizace přišla do energetiky, plynárenství a telekomunikací. Veřejný dluh poklesl o deset procent a státní rozpočet byl v roce 2003 dokonce přebytkový. To již lidovci vládli od roku 2000 druhé funkční období, a protože v parlamentu disponovali absolutní většinou nemuseli se již ohlížet na regionalistické strany.

Aznarova politika se proto ještě výrazně orientovala na boj s terorismem a kritiku autonomistických a separatistických projektů některých španělských regionů.

Španělsko se stalo za Aznarovy vlády také důležitým hráčem na evropské politické šachovnici. Aznar se stal jedním z architektů osy Londýn-Řím-Madrid, která měla tvořit protiváhu jádru „staré Evropy“ v podobě Německa a Francie. Vedle Blaira se Aznar stal hlavním evropským spojencem bushovské Ameriky. Nové, silné postavení Španělska se Aznar neostýchal demonstrovat vetováním prvního návrhu tzv. evropské ústavy.

Aznar se profiloval jako stranický vůdce. Byl zvolen místopředsedou Evropské lidové strany a předsedou Křesťanskodemokratické internacionály.

Aznarovi chybělo k naprostému politickému úspěchu snad jen jediné: ukončit své osmileté premiérství volebním vítězstvím a předat zemi dalšímu lidoveckému premiérovi. Tomuto scénáři nasvědčovalo vše ještě v roce 2003, kdy Aznar oznámil, že již nebude znovu kandidovat na post premiéra. Lidovci si drželi několikaprocentní náskok před opozičními socialisty, i když příliš nezvládli ekologickou katastrofu u španělského pobřeží. Mariano Rajoy, který nahradil Aznar v čele Lidové strany, se přesto premiérem nestal. Definitivní Aznarův triumf, odchod na vrcholu moci, překazili výbuchy na madridském nádraží 11. března 2004 - jen několik dnů před volbami - a to, co po nich následovalo.

José María Aznar López

- od roku 1982 poslanec
- od roku 1990 předseda Lidové strany
- v letech 1996 až 2004 předseda vlády